

Talouden julma aurinko

VIERAILIN LOKAKUUSSA TALOUSKRIISIN RUNTELEMASSA ATEENASSA. IHMISTEN TARINOITA KUUNNELLESSA TUNTUI KUIN OLISIN PALANNUT 20 VUOTTA AJASSA TAAKSEPÄIN, SUOMEN 90-LUVUN LAMAN ALKUPUOLELLE. TUOLTA AJALTA ON JÄÄNYT ELÄVÄSTI MIELEENI ERÄÄLLÄ KURSSILLA KUULEMANI SOSIAALI- JA OPETUSALAN IHMISTEN VÄLINEN KESKUSTELU. HE IHMETTELIVÄT SITÄ, KUINKA VÄHÄN LAMA NÄKYI PERHEISSÄ JA LAPSISSA.

Heiltä oli jäänyt näkemättä se eloonjäämistäistelu, jota työttömyyskierteeseen joutuneissa perheissä käytiin.

Niissä perheissä vanhemmat uhrasivat kaikkensa, jotta heidän lapsillaan säilyisi, kriisistä huolimatta, normaalin oloinen arki. Tuossa vaiheessa oltiin kuitenkin jo vaa'an kielellä ja kallistumassa sille puolen, jossa kaikki resurssit on käytetty ja toivoa paremmasta ei ole enää näkyvissä. Nyt tuolloin syntyneitä sukupolvea kutsutaan laman lapsiksi. Huonoimmin on käynyt vuonna 1987 syntyneille, joista joka neljännellä takanaan rikoksia tai rikkomuksia, joka viidennellä mielen-terveysongelmia ja että joka kuudes on ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa.

Tuntuu siltä, että Kreikassa ollaan nyt samassa tilanteessa, kuin me olimme vuonna 1993, kuilun partaalla. Pelkään, että hiljainen katastrofi, jota ei enää voi pysäyttää, on siellä jo alkanut.

"Aiemmin työttömyyskorvausta sai pidempään, nykyisin minimi on viisi kuukautta. Työn ja työttömyyskorvauksen loppumisen jälkeen putoaa sosiaaliturvan ulkopuolelle. Sairaanhoidon saa vain, jos on kirjaimellisesti kuolemaisillaan. Ihmisiä on jo kuollut, koska ambulanssi ei ole suostunut ottamaan kyytiin, kun heillä ei ole ollut sairausvakuutusta. Toistaiseksi he ovat olleet ulkomaalaisia. Absurdia on, että Kreikan entinen pääministeri, Papandreou, muutti USA:han ja on siellä vierailevana tutkijana Harvardin yliopistossa. Hänen syksyllä 2012 alkanut luentokokonaisuutensa, Redesigning Europe, Eurooppaa uudistamassa, oli niin suosittu, että kurssille pääsevät opiskelijat oli arvottava."

VAUVASUKKALÄHETYSTÖ

Ateenan matkani tarkoituksena oli tutustua pienen hyväntekeväisyysyhdistyksen, Solidaari ry:n Kreikan lasten

avustustoimintaan. Matkan aikana näin enemmän kuin oletin; kuinka julmasti talouskriisi osuu tavallisten kreikkalaisten elämään.

"Joillakin alueilla lapsia on pyörtyillyt ja kouristellut koulussa proteiinin puutteen takia. Kotona ei ole ollut sähköä, lämmitystä tai ruokaa. Jäljellä on enää köyhät ja rikkaat. Keskiluokka on hävinnyt kokonaan. Jos toissa vuonna 100 % osti lämmitysöljyä, niin nyt suunnilleen enää 40 prosentilla on varaa lämmittää talvisin. Torikauppiat ovat kertoneet, että ennen ihmiset sanoivat "otan vähän perunaa" ja nyt "otan viisi perunaa". Nyt tankataan pienillä seteleillä ja otetaan bensaa vaikka viidellä eurolla kerrallaan. Aluksi tuli viha, mutta nyt toivo on jo mennyt."

Matkalaukkumme olivat täynnä suomalaisten lahjoittajien kutomia vauvansukkia, silmälasia ym. Perillä pakkasimme tavarat lähetettäväksi eri kohteisiin: vuoriston synnytyssairaaloihin, pohjoiskreikkalaiseen lastenkotiin ja ateenalaiseen köyhien keskukseseen. Äidit synnyttävät toppatakki päällä, sillä sairaaloilla ei ole varaa lämmitysöljyyn. Vanhemmat joutuvat antamaan lapsiaan lastenkoteihin, koska heillä ei ole enää varaa ruokaan. Vauvansukkiin solmimme pienet laput, joissa oli tervehdys:

Olkoon hänen sielunsa aina yhtä valkoinen, kuin Suomen lumiset metsät ja hänen sydämensä aina yhtä lämmin, kuin Kreikan loistava aurinko. Eläköön hän teille! Suomen isoäidit

ATEENAN TILANNE

Osallistuimme Solidaarin mukana Ateenan pormestarin **Giorgos Kaminiksen** järjestämään köyhyysseminaariin. Siellä julkaistiin ensimmäinen perusteellinen tutkimus Ateenan asunnottomien

tilanteesta. Pormestari Kaminis tekee urauurtavaa työtä köyhyyden ja syrjäytymisen estämiseksi Kreikan suurimmassa kunnassa, Ateenan keskustassa. Koulutukseltaan hän on juristi ja toimi Kreikan oikeusasiamiehenä vuosina 2003-2010.

Ateenan keskustassa asuu noin 700 000 ihmistä. Kunnan sosiaalitoimen asiakkaana on yli 20 000 ihmistä ja kaupungin keskustassa elää yli 1 000 asunnotonta. Ateenan metropolialueella asuu yli 5 miljoonaa ihmistä.

Kaminis on ainakin toistaiseksi onnistunut taittamaan kärjen pahimmalta katastrofilta yhteistyössä kansalaisjärjestöjen, vapaaehtoisten ja erilaisten yksityisten ja julkisten toimijoiden kanssa.

Köyhyystutkimuksen (2013) teko-aikana KYADA:n soppakeittiössä kävi päivisin 606 ruokailijaa, joista 90 % oli kreikkalaisia. Iltaisin ruokailijoita oli 1061 ja heistä 53 % kreikkalaisia. Soppakeittiön asiakkaista oli miehiä 70 % ja heistä 60 % oli iältään 36–65 –vuotiaita ja 41% oli uusia tulokkaita (alle kuusi kuukautta ensi käynnistä). Suurin osa eli 74 % oli yksineläjiä, eronneita ja leskiä. Työssäkäyviä oli 7 %, työttömiä 76 % ja eläkeläisiä 17 %. Työttömistä ilman työttömyyskorvausta oli 77 %. Asunnotomia oli 20 %.

KYADA

Käytännön työrukkasena pormestari Giorgos Kaminiksella on Ateenan kaupungin vastaanotto- ja solidaarisuuskeskus (KYADA). Se kerää ja jakaa elintarvikkeita, lääkkeitä, vaatteita, kenkiä jne. keskuksen asiakkaille ja hostelleihin tilapäisesti majoittamilleen. Se tarjoaa myös muita sosiaalipalveluja yhteistyössä seurakuntien, vapaaehtoisten ja eri virastojen kanssa. Tukea saavat sekä perheet että yksinelävät. Soppakeittiössään KYADA tarjoaa päivittäin noin 1 400 ruoka-annosta varattomille ja kodittomille ihmisille.

Päivittäistavarakauppa on KYADA:n toiminnan kivijalka. Sponsoriryitys lahjoittaa myymälään lukukausittain ruokaa ja kodin perustarvikkeita 200 perheen tarpeisiin. Tukea saavat perheet valitaan taloudellisin ja sosiaalisin perustein ja he pääsevät asioimaan myymälässä näyttä-

mällä erityisen kortin.

Solidaarisuutta perheille -ohjelmassa sponsoriyitys tarjoaa lukukausittain 100 perheelle ruokaa ja muuta välttämätöntä sekä kirjoja, leluja lapsille ja psykologista tukea. Ateenan tori -ohjelma tarjoaa vaateapua ja kenkiä.

Sosiaalinen apteekki -ohjelma tarjoaa ilmaisia lääkkeitä ja terveystuotteita niille, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella ja joilla ei ole sairausvakuutusta.

Katutyössä asiantuntijaryhmä kiertää päivittäin keskustaa ja etsii kodittomia ja tarjoaa tietoa KYADA:n toiminnasta. KYADA:lla on kaksi hostellia, jotka tarjoavat lyhytaikaista majoitusta (3-6 kk) 180 aikuiselle; lapsia ei majoiteta.

Sosiaalipalvelua tarjoaa 5 sosiologia, 4 psykologia ja 10 sosiaalityöntekijää. Lääkäripalveluryhmän muodostaa 2 lääkäriä, 2 terveydenhoitajaa, sairaanhoitaja, fysioterapeutti ja laborantti.

SOSIAALITURVA PERUSTUU TYÖSSÄKÄYNTIIN

Kreikkalainen sosiaaliturva perustuu työssäkäyntiin ja sairausvakuus (=sairaanhoito kunnallisissa sairaaloissa ja sopimuslääkäreillä, lääkkeet) on voimassa työssäolojakson pituisen ajan. Työttömillä se on voimassa niin kauan kuin nämä ovat oikeutettuja työttömyyskorvaukseen. Kun henkilö on työtön ja putoaa työttömyyskorvauksen piiristä, niin hän putoaa myös sairausvakuutuksen ulkopuolelle. Sairausvakuutuksen piiriin kuuluvat myös vakuutetun läheiset, joten putoaminen sairausvakuutuksen ulkopuolelle koskee koko lähipiiriä, ei ainoastaan työtöntä itseään.

Työttömyyskorvauksen (kesto 5 kk, vuonna 2012) piiriin pääsee, kun on ollut yli 125 päivää töissä edeltävinä 14 kuukautena. Ensimmäistä kertaa työttömyysturvan piiriin hakeutuvalla on lisäehtoja. Työttömyyskorvauksen maksimipituus kasvaa työssäoloajan pidentyessä: kesto 6 kk, kun on työskennellyt yli 160 päivää jne.

”Sukulaiseni sai verotuspäätöksen, jonka mukaan hänen oli maksettava 270 euroa tuloveroa. Hän ajatteli sen olevan virhe ja meni verotoimistoon

selvittämään asiaa. Hän kertoi virkailijalle, että oli ollut jo pitkään työttömänä ja ei ollut saanut työttömyyskorvastakaan vuoteen. Virkailija vastasi: ”Niinpä, mutta jollakinhan te olette elänyt!”. Mies ei voinut kuin todeta: ”Pojallani on vielä töitä, hän on pitänyt minut hengissä”. Ei auttanut, verot oli maksettava ja saatava kasaan sukulaisten avulla. Maksamattomista veroista joutuu hyvin nopeasti vankilaan. Vankiloissa on ahdasta; siellä 60% ylimiehitys. Vangeista 80% on ulkomaalaisia. Tilannetta on äärioikeisto käyttänyt hyväkseen iskulauseissaan: ulkomaalaisilla on kattokin päänsä päällä, mutta tavallinen kreikkalainen näkee nälkää.”

KUN TYÖTÄ EI OLE...

Nykyisessä työttömyystilanteessa (27,9 %, nuorisotyöttömyys 61,5 %, vuonna 2013) on hyvin vaikea saada kartutettua työssäoloa. Yhä useampi työtön perheineen putoaa sosiaaliturvan ulkopuolelle. Kreikassa ei makseta toimeentulotukea.

Ihmisten on tehtävä mitä tahansa päästäkseen perheineen sosiaaliturva piiriin ja otettava vastaan työ kuin työ hinnalla millä tahansa. Vaativaankin asiantuntijatyöhän palkkavalle saatetaan maksaa vain 15 euron päiväpalkkaa.

”EU:lta tuli määräys, että palkkoja pitää laskea ja veroja nostaa. Mieheni palkkaa laskettiin 2500 eurosta kuukaudessa 1100 euroon ja minun 1400 eurosta 800 euroon. Palkat leikattiin yhdessä yössä. Asuntolainat, jotka oli mitoitettu aiemman maksukykyymme mukaan, pysyivät entisellään. Uusia veroja tulee jatkuvasti ja hinnat nousevat. Uudet verot pannaan maksuun juuri joulun alla ja jos ei maksa ajallaan, niin

sähkökatkaistaan. Nyt tuli ylimääräinen kiinteistövero. Kiinteistövero koskee myös vuorilla olevia sähköttömiä tönöjä, joissa mummit asuvat. Samoin eläinsuojia, joissa on seinät ja katto. Kaksi puoluetta ja kaksi sukua ja niiden piiri on hallinnut juntasta asti. Olen aina äänestänyt hallituspuolueita, mutta enää halua olla missään tekemisissä niiden kanssa.”

...NIIN TOISET HYÖTYVÄT

Tilannetta ovat jo tulleet hyödyntämään monikansalliset yritykset, jotka perustavat sinne toimipisteitään. Enää ei tarvitse mennä kolmannen maailman maihin halpatyövoiman perässä, riittää kun syrjäytetään kokonainen valtio ja annetaan sen romahtaa taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti. Sen jälkeen kehitty-

neestä teollisuusmaasta saa halpaa, lähes ilmaista koulutettua työvoimaa ja infrastruktuurikin on kunnossa.

Suomen antamat vakuudet eivät ole menneet Kreikan kansalle vaan kiertäneet Kreikan pankeilta Saksan pankkeihin.

”Kreikkalaisista 97 % on ortodokseja, kreikkalaiskatolisia. Kirkko tuomitsee itsemurhan; itsemurhan tekijä ei pääse taivaaseen. Aiemmin itsemurhia olikin hyvin vähän. Nyt määrä on kääntynyt nousuun. Moni mies on jättänyt jälkeensä viestin, että ei ole enää muuta mahdollisuutta kuin etsiä perheelleen ruokaa roskista. Sen jälkeen he ovat ampuneet itseään päähän Syntagma-aukiolla tai hypänneet metron alle.”

PISTÄÄ MIETTIMÄÄN

EU:n määräämät rakenneuudistukset on toteutettu leikkaamalla palkkoja ja lisäämällä veroja, katsomatta onko niillä, joilta otetaan, jotain mistä ottaa. Jäljellä on enää ”köyhät ja rikkaat, keskiluokka on hävinnyt kokonaan”. Siitä voisi päätellä, että ne, jotka ovat olleet saattamassa maata nykyiseen tilanteeseensa, ovat olleet myös kohdentamassa leikkauksia ja veroja.

Näin nopeasti pystytään rapauttamaan kokonainen valtio ja nujertamaan sen kansa. Niillä arvoilla ja asenteilla, joilla yhteisiä asioitamme hoidetaan, on käytännössä suuri merkitys jokapäiväisessä elämässämme.

Siinä on mietittävää, kun valitsemme ensi kevään EU-vaaleissa uusia päättäjiä Euroopan parlamenttiin ja kun äänestämme seuraavan kerran eduskuntavaaleissa.

KUVAT JA TEKSTI: ANNELI VELHO

